

Andrzej Żaki

Kraków - Wawel

Informator Archeologiczny : badania 5, 183-185

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

północ od ul. Dominikańskiej. Uzyskano bardzo interesujące rezultaty odnośnie pierwotnego ukształtowania terenu, występowania poziomów wczesnośredniowiecznych i średniowiecznych. Uzyskano wyniki zbliżają nas do rozwiązania kwestii zasięgu północnej granicy osady na Okole oraz kwestii przebiegu jej fortyfikacji w tym rejonie.

KRAKÓW

Muzeum Archeologiczne w Krakowie

Obszar wokół Wzgórza Wawelskiego

Badania prowadził mgr Emil Zaitz oraz mgr Jacek Bayniak pod kierownictwem mgr Kazimierza Badwańskiego. Finansowało Muzeum Archeologiczne w Krakowie. Osadnictwo wczesnośredniowieczne i średniowieczne, średniowieczne fortyfikacje miejskie.

W związku z dużymi robotami instalacyjnymi i podnóże Wawelu na ul. Podzamoże, Idziego oraz od strony Wisły, prowadzone obserwacje archeologiczne, odkrytych reliktyw architektonicznych oraz głębokości zalegania calca. Uchwycono wczesnośredniowieczne poziomy kulturowe w znacznej części związane z osadą podgrodową Okołu.

Ustalono rzędne zalegania calca piaszczystego oraz skały wapiennej, zyskując dalsze elementy dla rekonstrukcji pierwotnej topografii tej części miasta. Na omawianym terenie uchwycono i dokładnie zlokalizowano ciągi obronnych murów miejskich w bezpośrednim ich styku z fortyfikacjami wawelskimi.

KRAKÓW - WAWEL

Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu
i Kierownictwo Odnowienia Zamku
Królewskiego na Wawelu

Badania prowadził doc. dr Andrzej Żaki wraz z zespołem. Finansowały Państwowe Zbiory Sztuki i Kierownictwo Odnowienia Zamku na Wawelu. Dwudziesty drugi sezon badań. Grodzisko głównie w IX-XIII, nadto relikty osadnictwa starożytnego, średniowiecznego i nowożytnego.

Głównym odcinkiem badawczym był dziedziniec zewnętrzny, przyległy do południowego skrzydła budynku muzealnego /Nr 5/, w którym w latach ubiegłych odkryto część budowli absydowej, zwanej roboczo przedromańskim kościołem B. Szeroka odkrywka na dziedzińcu, w miejscu

spodziewanego zamknięcia kościoła lub czworobok absydy od strony północnej, sięgnęła aż do skalistego podłoża na głębokość ponad 7 m. Rozpoznano w niej 54 warstwy kulturowe, zgrupowane w 26 zespołach. W ich obrębie odkryto szereg relikwów zabudowań średniowiecznych i nowożytnych oraz domniemane fragmenty linii obronnej z w. XIII /Konrada Mazowieckiego/.

Poniżej natrafiono na dalsze partie omentarza /zbadano 5 grobów/ oraz wątki murów przedromańskich z kamienia płytkowego wiązanego zaprawą gipsową, jednakże pierwotnej formy zamknięcia kościoła rozpoznać nie zdołano. Będzie to celem dalszej eksploracji przyległego odcinka terenu. Znalezione liczne zabytki ruchome, m.in. denar z w. X /Niemcy ?/ i odważnik ołowiany.

W południowej części przyziemia budynku muzealnego, przy gotyckim murze obronnym, wznowiono badania mające na celu rozpoznanie zaplecza kościoła przedromańskiego i przyległego omentarza. Dotychczasowe prace przyniosły ważne ustalenia stratygraficzne, dotyczące okresu zniszczenia kościoła i czasów późniejszych.

W związku z akcją zabezpieczania Smoczey Jamy kontynuowano prace o charakterze badawczo-ratowniczym w odkrywcze pow. 78 m² nad stropem komory B jaskini. Odsłonięto tu lico muru gwiaździstego i starszych murów nowożytnych. Wydobyto duże ilości drobnych zabytków ruchomych, głównie z doby nowożytnej, czyli z okresu, w którym powstał cały badany kompleks nawarstwień kulturowych.

W ramach prac ratowniczych na trasie budowy /wymiany/ ciągów elektrycznych w zachodniej partii wzgórza wawelskiego /rej. IX/ rozpoznano w paru punktach ślady wczesnośredniowiecznego, spalonego wału obronnego i odkryto relikwty trzech murów nowożytnych. Wśród nielicznych znalezisk na uwagę zasługuje duży fragment maszyny grafitowej o średnicy wylewu ok. 32 cm i grubości ścianek 11-16 mm, pochodzący z I lub II fazy wczesnego średniowiecza. Wykonane tu wiercenia penetrometrem geologicznym na przestrzeni około 30 m umożliwiły rozpoznanie konfiguracji skały i stwierdzenie istnienia grubego płaszcza warstw wczesnośredniowiecznych.

Największe pod względem przestrzennym prace ratownicze prowadzono u podnóża Wawelu w związku z robotami wodociagowymi przy ul. Podzamcze na odcinku od Plant po zbieg ulic Grodzkiej i Bernardyńskiej. Podjęte w zimie /przy wielostopniowych mrozach/ trwały do późnej jesieni, przynosząc szereg pierwszorzędnych danych stratygraficznych, odkrycia relikwów zabudowy mieszkalnej, a zwłaszcza elementów fortyfikacji z późnego i prawdopodobnie wczesnego średniowiecza. Przy podejściu na Wawel od ul. Kanonicznej odkryto pozostałości średnio-

wiecznego /i późniejszego/ założenia bramnego na styku murów obronnych Wawelu i miasta. Przy ul. Grodzkiej odsłonięto fragment muru miejskiego, sąsiadującego z dawną bramą Grodzką. W pobliżu tego muru, w kierunku północnym, tj. ku kościołowi Św. Idziego, natrafiono na relikty trzech budynków mieszkalnych z czasów nowożytnych, na południe zaś - na masywy humusowo-gliniaste, które mogą być pozostałością nieznanych dotąd, choć hipotetycznie rekonstruowanych, wczesnośredniowiecznych linii obronnych, wiążących Wawel z podgrodziem - Okołem.

U podnóża Wawelu od strony południowo-zachodniej i zachodniej, na stokach wzgórz i płaskich bulwarach nad Wisłą, prowadzono prace typu badawczo-ratowniczego na trasie pospiesznie wykonywanych wykopów pod ciągi ciepłownicze i gazowe. Długość kontrolowanych wykopów wynosiła 170 m, szerokość 230 cm. Wyróżniono tu 9 zespołów warstw kulturowych, odsłonięto relikty murów osterech budowli najpewniej nowożytnych, w tym domu rybackiego długości 11,8 m, wydobyto duże ilości ceramiki z różnych okresów oraz inne zabytki, w tym kilkanaście monet, niemal wyłącznie nowożytnych.

Drobne badania ratownicze prowadzono ponadto w piwnicach wschodniego skrzydła zamku /rej. XI/ i w północno-wschodnich partiach krużganków dziedzińca arkadowego, w sieni Władysława IV /rej. XIII/ i przy barbakanie tegoż króla /rej. XIV/. Wyniki tych badań przyniosły parę istotnych przyczynków architektonicznych.

Uspełnieniem wyliczonych prac były badania wiertnicze, wykonywane częściowo w ramach działalności Zespołu badań nad przedlokalnym Krakowem /przy Komisji Archeologicznej Oddziału PAN w Krakowie/. Ogółem wykonano 93 odwierty penetrometrem /41 na wzgórzu wawelskim, 52 u podnóża/ oraz 6 przy pomocy świdra o średnicy 8 cali /4 na Wawelu, 2 u podnóża/. Rozpoznano wstępnie miąższość, charakter /skład przyrodniczy/, a nawet wiek warstw kulturowych na wielu odcinkach, uohwycono też ślady dawnych powodzi, a w rejonie ul. Podzamcze i Bernardyńskiej warstwy namulów rzecznych ponad 2-metrowej miąższości, potwierdzające archeologicznie przebieg odnogi Rudawy.

KRAKÓW

Muzeum Archeologiczne w Krakowie

pl. Wiosny Ludów 3/4

Badania prowadził mgr Jacek Rejniak pod kierownictwem mgr Kasimierza Radwańskiego. Finansowało Muzeum Archeologiczne w Krakowie. Pierwszy sezon badań. Osadnictwo wczesnośredniowieczne, relikty zabudowy średniowiecznej.

Z końcem roku 1970 i w początkach 1971 r. kontrolowano, posse-